

Geschonden grenzen, gewonde Zielen

SEKSUEEL MISBRUIK IN DE KERK

In het Reformatorisch Dagblad (RD) is de afgelopen periode veel geschreven over seksueel misbruik in de kerk. Over de periode van februari tot en met mei van dit jaar zeker zo'n 14 artikelen, inclusief ingezonden brieven. De focus lag vooral op het seksueel misbruik in de reformatorische gezindte.

GEEN VEILIGE KERK

Op veel plaatsen heeft de grensverleggende seksuele moraal geleid tot grensoverschrijdend seksueel gedrag. Denk aan de mediawereld, sportwereld, cultuursector etc. J. Wieringa noemt dat in de vorige editie van De Bazuin terecht 'een ongemakkelijke waarheid'. Maar de RD-artikelen laten zien dat die ongemakkelijke waarheid nog veel ongemakkelijker is: het komt ook voor in de kerken. Dit misbruik vindt niet alleen plaats in de Rooms-Katholieke kerk. Zeker, deze kerk ligt door grove misbruikschandalen al jaren wereldwijd onder vuur en de leegloop is enorm. Maar nee, het komt in alle kerken voor. In gezinnen, in kerkelijke relaties tussen ambtsdragers en gemeentelieden of binnen andere kerkelijke (gezags)relaties. Het lukt ons mensen niet om de kerk de veilige schuilplaats te laten zijn. Terwijl de kerk zo nauw verbonden is aan de Heere Jezus: Bruidgom en bruid. Wij kunnen onszelf niet heiligen, die heiliging moet van Christus komen. Dan is de gemeente zonder smet of rimpel, heilig en smetteloos (Efeze 5:26-27). En onberispelijk veilig. Maar

dat is nog ver weg. Als wij naar de kerk alleen kijken, lijkt veiligheid zelfs afwezig. De enige plek waar het veilig is, is in de armen van Jezus zelf.

GESCHONDEN BEELD VAN GOD

De bruid laat het dus afweten. Met als gevolg *geschonden grenzen en gewonde zielen*. Zoverwoordde prof. dr. M.J. Kater het op het congres dat de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA) hield op 24 maart 2023. Dat zijn grote woorden. Te grote woorden? Neen, zeker niet. Voor de misdaad van seksueel misbruik zijn al gauw geen woorden te groot. Dat valt ook terug te lezen in de diverse

“Het lukt ons mensen niet om de kerk de veilige schuilplaats te laten zijn.”

RD-artikelen, waar de volgende citaten uit te halen zijn: *seksueel misbruik is een onrecht, een diepgeworteld, wijdverbreid kwaad*. Het beeld van omgang met misbruik is *ontluisterend*. *Wegkijken maakt veel kapot*. *Het slachtoffer met de schuld opzadelen is nog traumatischer dan het*

misbruik zelf. *De toedekcultuur rond misbruik is laakbaar*. Kortom: noem het 'grote woorden', maar die zijn nog te klein voor de schande van seksueel misbruik in de kerken. Het zijn immers niet alleen geschonden grenzen en gewonde zielen. Het beeld van God is in het geding!

VERGEVING...?

Misbruik is verwoestend. Levensverwoestend zelfs, volgens trauma-seksuoloog Jantine den Uijl-van Loon - naamgever van de Praktijk Den Uijl, een praktijk voor psychosociale hulpverlening en contextuele therapie, vooral gericht op de reformatorische kring - op eerdergenoemd TUA-congres. Zij schreef samen met de aan haar praktijk verbonden collega Maarten van Dijk in het RD van 11 mei 2023 een opiniërend artikel onder de titel *'Ken de zwarte kant in jezelf'*. Waarin overigens de positie van de dader wordt belicht, omdat die volgens de schrijvers in de diverse RD-artikelen onderbelicht blijft.

Het is op zich prima dat ook over en gericht aan daders wordt geschreven. Maar het is meer dan terecht dat het in de andere artikelen vooral om de slachtoffers gaat. Dat zijn de gewonde zielen. Zij dragen de levensverwoestende ervaringen met zich mee. En krijgen ook nog te maken met afwijzing, met zwijgen of met nauwelijks erkenning. Of met een relativisering van de schuld van de dader. Het beschadigde slachtoffer wordt

·DE BAZUIN· WAARGENOMEN

dan ook nog met een 'eigen' schuld opgezadeld.

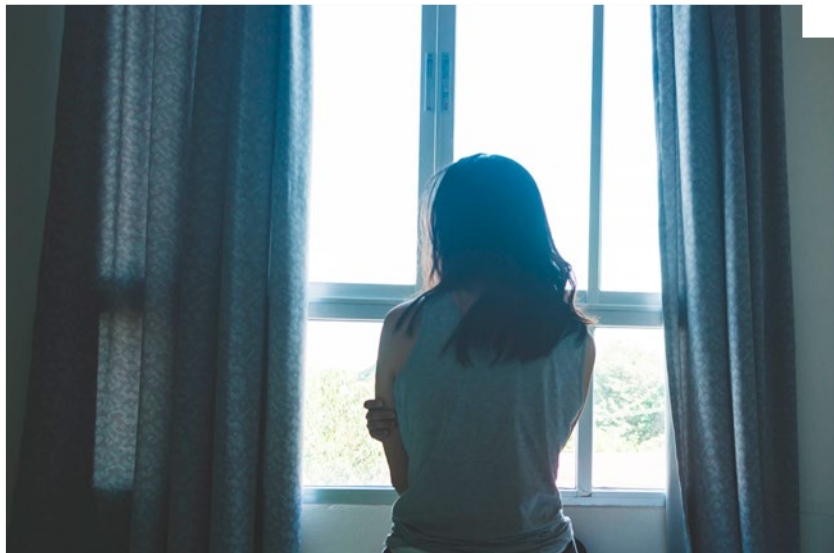
Of er is al snel de verwachting van vergeving, zoals blijkt uit het artikel 'Zorg voor slachtoffer misbruik schiet tekort' (RD 29 april 2023). Zeker, in Mattheüs 18:11 e.v. leert Jezus ons zelf dat vergeving nooit afwezig is. Maar bij seksueel misbruik wordt met een beroep op deze woorden van Jezus te gauw de claim tot vergeven op slachtoffers gelegd. 'Met de Bijbel in de hand wordt een moreel appel gedaan op slachtoffers om snel te vergeven en te vergeten, weten veel geïnterviewden', zo valt in het aangehaalde artikel te lezen.

... MAAR OOK GERECHTIGHEID!

In dat artikel wordt echter terecht gezegd dat er naast vergeving ook recht gedaan moet worden. Zo is ook onze God: vergevend, maar ook gerechtigheid eisend. *Vergeving mag nooit wisselgeld zijn om onrecht glad te strijken.* De geschiedenis van David en Bathseba zegt hierin genoeg. David heeft berouw en krijgt vergeving, maar moet het kind dat Bathseba hem baarde, aan de Heere teruggeven. Als slachtoffers zich naar aanleiding van de diverse publicaties uitspreken in ingezonden stukken (RD 12 mei 2023), dan wordt het je koud om het hart. Zij schrijven onder meer: *hoe komt het dat er zo weinig aandacht is voor deze gruwelijke zonde, die zo vaak wordt bedreven en zoveel schade toebrengt? Laten wij de mantel der liefde eens niet over de daders, maar om de schouders van de slachtoffers leggen.* En dit zijn slachtoffers die tegelijk ook een warm gebaar afgeven: *Als je je herkent in ons verhaal en (...) contact wilt opnemen, schroom dan niet.* Slachtoffers die in staat zijn anderen de helpende hand te bieden!

DUBBEL SLACHTOFFER

In de RD's van 29 april en 6 mei 2023 stond een tweeluik over seksueel misbruik. Het RD is daarvoor onder meer

langsgegaan bij acht hulporganisaties en meldpunten die te maken krijgen met slachtoffers van seksueel misbruik uit de reformatorische en gereformeerde gezindte. Het gaat dan om Eleos, (de al genoemde) Praktijk Den Uijl, Stichting Schuilplaats, De Vluchtheuvel, het Reformatorisch Meldpunt, het Meldpunt Seksueel Misbruik in kerkelijke relaties (SMKR), het Landelijk Meldpunt Seksueel Misbruik Reformatorische Kerken (SMRK) en het Meldpunt Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties. Aan hulporganisaties en meldpunten ontbreekt het dus niet. Waarom dan zoveel aandacht in het RD? Omdat *'de drempel om te praten over seksueel misbruik nog steeds hoog is in de reformatorische gezindte. Slachtoffers worden vaak verantwoordelijk gehouden voor de gevolgen van hun onthulling'* (RD 29.4.2023). De slachtoffers die zich uitspreken in het al aangehaalde ingezonden stuk zeggen het zo: *'Wij hebben geen contact meer met een groot deel van onze familie. Wij zijn egoïsten genoemd omdat wij ons verhaal verteld hebben. Door 'onze schuld' ligt de familie uit elkaar'*. Zo wordt een slachtoffer dubbel slachtoffer. En dat is - zoals gezegd - soms nog traumatischer dan het misbruik zelf. Schrijver dezes kan dat uit eigen waarneming in de

nabije omgeving bevestigen. Wat overigens niet alleen geldt voor seksueel misbruik, maar ook in andere situaties van beschadiging in kerkelijke relaties.

MELDPUNT

De kerk zelf kan een slachtoffer onvoldoende een veilige plek bieden. Daarom is het goed dat er hulporganisaties zijn. Zulke vluchtplaatsen zijn nodig. Dat zien veel kerken ook in. Ook de DGK. De Generale Synode heeft een deputaatschap Zorg inzake Seksueel Misbruik (ZSM) ingesteld met als instructie om landelijke vertrouwenspersonen te benoemen en aansluiting te zoeken bij het Meldpunt Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties (SMKR: www.meldpuntmisbruik.nl). De vertrouwenspersonen zijn benoemd en de aansluiting bij het Meldpunt is in een afrondende fase. Het RD is te prijzen om aan dit onderwerp zoveel aandacht te geven om ons bij de les te houden. Seksueel misbruik is een groot kwaad. Het lijkt lastig te bestrijden. Gebed is nodig. En wij moeten ons allemaal inzetten. Dan is het kwaad te keren. Daar moet iedereen zich met vuur en vlam voor inzetten. De kerk is het als de Bruid jegens haar Bruidegom verplicht.